

PVDA

DE LEDEN ZIJN DE BAAS **Voorstellen van de werkgroep ledendemocratie**

Samenvatting rapport

In 2013 heeft het PvdA Congres *Tussen Leden en Leiders*, besproken. In dit rapport worden ideeën ontwikkeld waardoor de democratische besluitvorming binnen de Partij van de Arbeid kan worden verbeterd en versterkt. De nieuwe communicatiemiddelen scheppen immers een geheel nieuwe werkelijkheid. Het PvdA-Congres vroeg om een praktische uitwerking van de ideeën en voorstellen uit dit rapport.

Door het Partijbestuur is daarop een Werkgroep Ledendemocratie geformeerd. In de voorbije maanden heeft de werkgroep hard gewerkt en komt nu met een reeks van aanbevelingen en heel praktische voorstellen. Daarbij moet gelijk worden opgemerkt dat de werkgroep de voorstellen stap voor stap wil invoeren.

Samenvatting

De huidige informatie- en communicatietechnologie maakt het mogelijk om via andere, dan de tot nu toe binnen de PvdA gebruikelijke wegen de politieke agenda te bepalen, het debat te voeren en stemmingen te verrichten. In de lijn met het door het Congres aanvaarde rapport Tussen Leden en Leiders, zet de Werkgroep zich in om binnen de Partij van de Arbeid, stap voor stap, over te gaan van een representatieve democratie naar directe democratie. Dit betekent dat leden meer inspraak hebben en meer invloed hebben op de besluitvorming binnen de vereniging. Het gaat daarbij om het agenderen, debatteren en besluiten.

Hoe wordt die meer directe democratie gerealiseerd?

Hieronder zijn de voorstellen in een schema uitgewerkt.

	AGENDEREN	DEBATTEREN	STEMMEN
AFDELING	lid	lid	lid
GEWEST	lid	lid	lid
VOORCONGRES	lid	lid	lid
CONGRES	lid via Voorcongres en via handtekeningen	lid via steunbetuigingen	lid
POLITIEKE LEDENRAAD	lid via handtekeningen	lid	lid
VERENIGINGSRAAD	afgevaardigde	afgevaardigde	afgevaardigde

De weg naar directe ledendemocratie kan alleen worden bewandeld indien leden daadwerkelijk participeren. De Werkgroep Ledendemocratie stelt op basis van het voorgaande voor:

Online Platform

Het Online Platform is een platform waarop alle leden kunnen aangeven welk thema of welke thema's zij behandeld willen zien worden op het Congres. De thema's/onderwerpen die het meest tot discussie leiden, waarover de meningen intern dus erg over verdeeld zijn, worden door geleid naar het Ledenpanel. Dat panel bepaalt vervolgens (als adviesorgaan van het Congres-presidium) welke thema's/onderwerpen ter debat door worden geleid naar het Congres.

Ledenpanel

Het Ledenpanel is te vergelijken met het 1Vandaag-opiniepanel. Het buigt zich over de resultaten van het Online Platform en de regionale Voorcongressen. De vijf onderwerpen die het meest tot discussie leiden worden op de Congresagenda opgevoerd, ter debat.

PvdA-app

De PvdA-app is een instrument dat in elk geval leden in staat moet stellen om te kunnen stemmen. Door te werken met deze app hoeven leden niet per se fysiek aanwezig te zijn bij de stemmingen tijdens een Congres. Leden kunnen als het ware vanaf iedere denkbare plek ter wereld met een internetverbinding hun stem laten horen.

Regionale Voorcongressen

Deze bijeenkomsten vinden drie maanden voor het Congres plaats en vinden in ieder gewest plaats. Hier komen leden samen om de voor hen belangrijke thema's met elkaar te bespreken. Leden nemen aan tafels plaats en formuleren een standpunt/discussiepunt/motie/amendement welke zij vervolgens aan het Ledenpanel ter stemming voorleggen.

Met deze vier instrumenten krijgt ieder partijlid de mogelijkheid om te agenderen, te debatteren en om te stemmen.

Het leidt er toe dat het gros aan ingediende moties in blokstemmingen kan passeren. Immers de meningsvorming heeft al grotendeels en gedetailleerd plaatsgevonden tijdens de Voorcongressen en via het Ledenpanel.

Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan voor een individueel lid om door middel van 100 handtekeningen een punt toe te voegen aan de agenda van het Congres of een Politieke Ledenraad.

Inleiding

Sinds 2008 werkt de PvdA aan het versterken van de ledendemocratie. Het Congres gaf opdracht aan een commissie, onder leiding van oud-senator Han Noten, om de democratische rechten van individuele leden onder de loep te nemen. Tegelijk werd van de Commissie Noten gevraagd om de werking van diverse (overleg)organen te evalueren. Het leidde tot het rapport *Tussen Leden en Leiders*. Het uitgangspunt van het rapport was dat de balans van macht en tegenmacht binnen de partij moest worden versterkt. Tegelijkertijd beoogde het rapport van de Commissie Noten om de leden samen met anderen een meer directe invloed te geven op de besluitvorming binnen de partij.

De commissie Noten deed de volgende aanbevelingen:

- 1) Iedereen stemt real time online daar waar mogelijk. Dat geldt in ieder geval voor verkiezingen van Partijleider, Partijvoorzitter en het vaststellen van Kandidatenlijsten. Maar ook bij belangrijke beslissingen die door een congres genomen worden en die ons inhoudelijk verbinden.*
- 2) We ontkoppelen de eenheid van inhoud plaats en tijd. De organisatie van de ledendemocratie, de manier waarop we het met elkaar regelen, gaat nog steeds uit van het beproefde concept van de vergadering. Mensen ontmoeten elkaar letterlijk op één plek en daar worden ook de onderwerpen besproken én de beslissingen genomen. De commissie denkt dat deze dwingende structuur in deze tijd niet meer nodig is.*
- 3) We introduceren voor iedereen de mogelijkheid om te agenderen. De commissie is van mening dat een activerende ledendemocratie alleen mogelijk is als leden, op zijn minst voor een deel, daadwerkelijk de agenda van te behandelen onderwerpen bepalen.*
- 4) We vragen om nieuwe collectiviteiten. De commissie wil dat er minder amendementen worden ingediend en minder moties, dat minder mensen het woord krijgen. Gelijktijdig is de commissie van mening dat áls er amendementen worden ingediend, áls er moties worden ingediend en áls mensen het woord krijgen, dat dit dan namens een grote groep leden gebeurt. Dan pas krijgt het betekenis en wordt er werkelijke tegenmacht georganiseerd.*
- 5) We creëren een plein waarop leden elkaar kunnen ontmoeten. De commissie adviseert om te onderzoeken hoe gekomen kan worden tot een ontmoetingsplaats voor leden rondom thema's die hen boeien voor de tijd dat zij dat wensen. Een open ruimte zonder procedures en reglementen.*

Tijdens het Congres van februari 2013 zijn de voorstellen van de commissie Noten goedgekeurd. In de praktijk blijkt het echter lastig om de vijf bovenstaande voorstellen te implementeren. De Werkgroep Ledendemocratie heeft de principes van de commissie Noten nu uitgewerkt in concrete voorstellen. Dit rapport gaat in op de achtergrond en de keuzes die hierin zijn gemaakt. Na vaststelling door het congres kan een en ander worden vertaald in statutaire bepalingen. Deze “technische verwerking” kan dus pas na vaststelling door het Congres plaatsvinden.

De huidige praktijk

De Werkgroep Ledendemocratie heeft gewerkt met het idee dat drie elementen aan de basis liggen van de besluitvorming binnen de partij:

- agenderen;
- debatteren;
- stemmen.

Vragen die hierbij aan de orde komen zijn bijvoorbeeld:

- * Wie heeft het recht om te agenderen?
- * Wie mag aan het woord komen tijdens een debat?
- * Wie heeft er uiteindelijk invloed middels het stemmen en in welke mate?

Hoe ziet de situatie er nu uit? Bij Algemene Ledenvergaderingen op lokaal niveau kunnen afdelingsleden veelal agenderen, vooraf, of tijdens de vergadering. Ook is het debat open voor alle leden. Vervolgens mogen leden hun stem uitbrengen. Het individuele lid heeft dan dus maximale invloed op de besluitvorming.

De PvdA kent verschillende niveaus waar besluitvorming plaatsvindt:

- afdeling (lokaal);
- gewest (regionaal);
- congres (nationaal);
- politieke ledenraad (nationaal);
- verenigingsraad (nationaal).

De werkgroep weet dat er binnen de vereniging nog meer overlegvormen bestaan, maar dit zijn veelal, soms tijdelijk, ingestelde commissies met een adviserende rol. Ook zijn er werkgroepen en betwerken waaraan geïnteresseerde leden deel kunnen nemen. Deze overlegstructuren zijn niet besluitvormend ten aanzien van de moederpartij maar kunnen met

uitgewerkte voorstellen al wel invloed uitoefenen op de agenda, het debat en besluitvorming binnen de partij, precies zoals in het rapport van de Commissie Noten wordt bepleit.

Zie hier inventarisatie van de huidige stand van zaken:

	AGENDEREN	DEBATTEREN	STEMMEN
AFDELING	lid	lid	lid
GEWEST	afgevaardigde	afgevaardigde en lid	afgevaardigde
CONGRES	Afgevaardigde en lid via 100 handtekeningen	afgevaardigde en lid	afgevaardigde en lid
POLITIEKE LEDENRAAD	Afgevaardigde en lid via 100 handtekeningen	afgevaardigde en lid	afgevaardigde en lid
VERENIGINGSRAAD	afgevaardigde	afgevaardigde	afgevaardigde

De werkgroep constateert dat binnen de vereniging met name op afdelingsniveau sprake is van directe democratie, waarbij leden op directe wijze participeren en invloed uitoefenen.

De toekomst

De commissie Noten beveelt aan om de directe ledendemocratie verder door te voeren in de PvdA. Om deze aanbeveling uit te werken doet de Werkgroep Ledendemocratie de volgende voorstellen:

Agenderen

Om leden in staat te stellen om agendapunten aan te dragen wordt een Online Platform ingericht waar leden agendapunten kunnen aandragen. Daarnaast worden er regionale (per provincie) Voorcongressen georganiseerd. Hierbij stelt de werkgroep het zogenoemde Unesco-model voor; een tafelconferentie, waarbij per tafel over een onderwerp wordt gedebatteerd en waarbij de uitkomst bijvoorbeeld een motie of amendement kan zijn, welke ter stemming wordt voorgelegd aan het ledenpanel.

De resultaten van het Online Platform en de Voorcongressen (lees: de agendapunten die het meeste debat opleveren) gaan vervolgens naar een, eveneens nog in te richten, voor ieder lid toegankelijk Online Ledenpanel. Op basis van de uitkomst van het ledenpanel worden **maximaal vijf voorstellen per agendapunt toegevoegd aan de Congresagenda.**

Daarnaast behoudt ieder lid de mogelijkheid om via honderd handtekeningen een agendapunt op te voeren tijdens een Congres of een Politieke Ledenraad.

Debatteren

Eén van de plekken waar het debat tussen de leden onderling gaat plaatsvinden is het nog in te richten Online Platform en het Voorcongres. De andere voor de hand liggende plek voor het debat is uiteraard het Congres zelf. Op het Congres kunnen leden andere leden overtuigen en mobiliseren om voor zichzelf spreekrecht te verkrijgen. Door het verzamelen van vijftientig steunbetuigingen kunnen leden deelnemen aan de debatten. Deze wijze van steun verzamelen zorgt voor het zoeken naar nieuwe collectiviteiten op basis van inhoudelijke thema's.

Stemmen

In de nieuwe opzet vinden stemmingen al in het voortraject plaats, namelijk via het nog op te zetten Online Ledenpanel. Daarnaast stelt de werkgroep voor om ook een PvdA-app te ontwikkelen, welke in ieder geval gebruikt kan worden voor stemmingen. Hiermee meent de werkgroep in ieder geval elk lid de mogelijkheid te geven om te stemmen, mocht een lid niet in de gelegenheid zijn om het Congres fysiek te bezoeken.

Hieronder een tabel, welke aangeeft hoe de Werkgroep Ledendemocratie in de toekomst de wijzen van agenderen, debatteren en stemmen ziet:

	AGENDEREN	DEBATTEREN	STEMMEN
AFDELING	lid	lid	lid
GEWEST	lid	lid	lid
VOORCONGRES	lid	lid	lid
CONGRES	lid via Voorcongres en/ of Online Platform en via 100 handtekeningen	lid via 25 steunbetuigingen	lid
POLITIEKE LEDENRAAD	lid via 100 handtekeningen	lid	lid
VERENIGINGSRAAD	afgevaardigde	afgevaardigde	afgevaardigde

Ten aanzien van de Verenigingsraad stelt de werkgroep geen wijzigingen voor. De werkgroep meent dat de Verenigingsraad zich vooral buigt over de technische kant van de vereniging; het is geen podium voor politiek debat. Wat de werkgroep betreft hoeven niet alle

leden zich continu uit te spreken over verenigingsaangelegenheden, maar volstaat het om afgevaardigden hiertoe te mandateren. Ten aanzien van de afdelingen kan worden geconstateerd dat al sprake is van maximale invloed van individuele leden en hoeft dus niks gewijzigd. Wel zijn er ICT instrumenten die de participatie kunnen vergroten. Hierover later meer.

Voorstellen

In lijn met de commissie Noten stelt de Werkgroep Ledendemocratie voor om van representatieve democratie te groeien naar directe democratie. Dit betekent dat leden meer inspraak hebben en meer invloed hebben op de besluitvorming binnen de vereniging. De Werkgroep Ledendemocratie heeft de keuzemogelijkheden geïnventariseerd op basis van de dilemma's die de Commissie Noten heeft geschetst. Hieronder een beknopte uitwerking van de voorstellen.

1. Afgevaardigden

Dilemma: De afgevaardigden zijn op dit moment de hoeders van de ledendemocratie. Zij vertegenwoordigen de leden van hun afdeling. Echter: leden wensen in toenemende mate hun stem zelf te laten horen en met behulp van de huidige ict-systemen is dat ook mogelijk. Zelfs in die mate dat fysieke aanwezigheid bij stemmingen niet meer noodzakelijk is. Bovendien zijn afgevaardigden niet altijd in staat, denk aan actualiteit, om ruggespraak te organiseren binnen hun afdeling. Daarnaast hebben afgevaardigden vaak te maken met geringe opkomst bij een Algemene Leden Vergadering (ALV). Hierdoor kan de uitslag van een stemming, zeker als het om een gewogen stemming gaat, weliswaar geldend zijn, maar niet representatief voor het PvdA-ledenbestand.

Voorstel: Op de langere termijn is het wenselijk toe te werken naar een directe democratie binnen de PvdA. Door nieuwe informatie- en communicatietechnologie is het mogelijk om alle leden zelf de mogelijkheid te bieden stemrecht uit te oefenen middels elektronisch stemmen via de nog te ontwikkelen PvdA-app. Vanuit het idealistische streven de macht te verdelen stelt de werkgroep voor om dit middels een groeimodel mogelijk te maken. De afgevaardigde wordt hiermee, voor wat betreft Congressen en Politieke Ledendraden in de toekomst afgeschaft. Derhalve moet het eenvoudiger worden voor individuele leden (nieuwe afgevaardigden) om steun te verwerven binnen de partij. Dit op basis van inhoudelijke onderwerpen in plaats van op basis van geografie. De technische voorwaarden die worden ontwikkeld, moeten er op gericht zijn om eenvoudig steun te vergaren. Door het verzamelen van vijftig steunbetuigingen kan een lid de rol van de nieuwe afgevaardigde vervullen.

Ontkoppeling plaats en tijd

Dilemma: De werkgroep begrijpt het pleidooi van de commissie Noten, om de eenheid van inhoud, plaats en tijd te ontkoppelen. Een dwingende structuur, waarbinnen leden op één fysieke plek samenkomen, vergaderen en besluiten nemen is, meent ook de werkgroep, in deze tijd niet meer per se nodig. Echter: ten aanzien van de factor tijd vindt de Werkgroep Ledendemocratie dat er altijd sprake moet zijn van een tijdsbestek waarbinnen een lid een stem uitbrengt. Weliswaar kan een tijdspanne in redelijke mate ruim zijn, bijvoorbeeld ten aanzien van de stemming over een Politiek Leider of een Partijvoorzitter, maar in praktische zin is het niet altijd mogelijk of wenselijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan stemmingen ten aanzien van actuele moties: hierbij is het soms raadzaam, afhankelijk van het onderwerp, om de stemming binnen enkele minuten te voltrekken en de uitslag te presenteren.

Voorstel: Ten aanzien van het uitgangspunt om de eenheid van inhoud, plaats en tijd los te koppelen, adviseert de werkgroep om in het besluitvormingsproces de factor tijd los te laten. De werkgroep meent dat het bij de behandeling van congresvoorstellen belangrijk is om kennis te nemen van de beraadslagingen voordat daadwerkelijk tot stemming wordt over gegaan.

Waar mogelijk, zoals de verkiezingen van de lijsttrekker en partijvoorzitter en het vaststellen van kandidatenlijsten, koppelt de PvdA plaats en tijd wel los. *Wat betreft de ontkoppeling van plaats wordt daar verder op ingegaan onder het kopje stemmen.*

Vaststellen kandidatenlijst

Dilemma: Voor het vaststellen van de kandidatenlijst moet het voor individuele leden in ruimere mate mogelijk zijn om hun voorkeur kenbaar te maken. Met deze toegenomen invloed van leden, leidt er toe dat het draagvlak voor de kandidaten toeneemt. Tegelijkertijd betekent het dat deze gang van zaken de kandidaten nadrukkelijker bewust maakt van de rol als volksvertegenwoordiger.

Voorstel: Voor het vaststellen van de kandidatenlijst moeten individuele leden invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de lijst. Via elektronisch stemmen is dit mogelijk te maken. Ook wordt het voor individuele leden op deze manier mogelijk om de gewenste rangorde op de kandidatenlijst te bepalen. Lijsttrekker en lijstduwers vormen een uitzondering omdat zij reeds direct door de leden gekozen zijn, of omdat zij geen hogere plek op de kandidatenlijst ambiëren. De precieze methodiek zal nader moeten worden uitgewerkt, ten behoeve van de landelijke en Europese lijsten, provinciale lijsten, lokale en waterschapslijsten.

Agenda Congres

Dilemma: Hoewel het Presidium het aangewezen orgaan is voor de samenstelling van de agenda voor een Partijcongres, is het Congres wel de plaats waar leden het voor zeggen hebben. Hoewel leden moties en amendementen kunnen opvoeren, kunnen zij nu geen invloed uitoefenen op de samenstelling van de agenda. De werkgroep kan zich voorstellen dat leden in ruimere mate worden betrokken bij de samenstelling van de agenda.

Voorstel: Door het invoeren van een digitaal Ledenpanel is het mogelijk om leden te betrekken bij het opstellen van de Congresagenda. Met het Ledenpanel kunnen we erachter komen wat de leden graag willen. Uiteindelijk stelt het presidium vast welke adviezen vanuit het Ledenpanel zijn binnengekomen en bepalen hierop vervolgens de agenda.

Preadvisering

Dilemma: Hoewel de leden van de Partij van de Arbeid uiteindelijk Congresbesluiten nemen, gaat er een sturende rol uit van de preadviesing van het Partijbestuur. De werkgroep begrijpt deze sturing wel. Immers: de hoeveelheid aan moties en amendementen is ieder Congres weer enorm. De voorbereidingstijd voor een debat tussen de leden is beperkt is en tijdens het Congres zelf is de tijd voor debat gering.

Niettemin acht de werkgroep deze sturing niet wenselijk en meent het middels het Ledenpanel, het Online Platform en de Voorcongressen voldoende instrumenten aan te dragen die ertoe leiden dat het aantal moties en amendementen op Congressen in de toekomst wordt gereduceerd. Daardoor kan het Partijbestuur een andere rol aannemen.

Voorstel: Vanuit het Online Platform, de Voorcongressen en het Ledenpanel worden een beperkt aantal moties en amendementen doorgeleid naar het Congres van de PvdA. Daardoor is het niet meer noodzakelijk dat het Partijbestuur een preadvies uitbrengt. In plaats van preadviesing, licht het Partijbestuur haar opvatting toe. Het idee hierbij is dat het dus niet meer gaat om een stemadvies, maar om een inhoudelijke bijdrage ten aanzien van het onderwerp. Daarmee wordt het advies van het Partijbestuur niet gereduceerd tot een simpel afwijzen, of overnemen, maar worden leden wel in staat gesteld om kennis te nemen van de opvatting van het Partijbestuur.

Agendering

Dilemma: Om als individueel lid een onderwerp, thema, kwestie of overtuiging op de agenda van het Partijcongres te krijgen, is het noodzakelijk steun te verzamelen. De commissie

Noten pleit voor minder moties en minder amendementen, waardoor het debat meer diepgang en waarde krijgt. We willen meer ruimte bieden voor fundamentele discussies.

Voorstel: De wens om minder amendementen en minder moties in te dienen, maar tegelijkertijd leden meer spreekruimte te geven, is volgens de werkgroep prima te ondervangen door het realiseren van een Online Platform, het organiseren van regionale Voorcongressen en het peilen van het elektronische Ledenpanel waarin elk lid zitting kan nemen. Uit deze gremia kunnen de meest belangrijke en breed gedragen voorstellen worden gedestilleerd en worden doorgeleid naar het Congres. In de praktijk van afgelopen jaren is gebleken dat er per agendapunt maximaal vijf amendementen zijn waar flink over gediscussieerd wordt. Om die reden meent de werkgroep dat het de discussie ten goede komt om het totale aantal te bespreken amendementen tot vijf te maximeren.

Debatteren

Dilemma: De Partij van de Arbeid is een vereniging met een grote traditie in het voeren van onderling debat. Echter vanwege de hoeveelheid aan moties en amendementen is het vaak niet goed mogelijk een debat te voeren om elkaar te scherpen, dan wel te overtuigen.

Voorstel: Tijdens het Congres van de PvdA moet het debat tussen leden centraal staan waardoor we onze opvattingen kunnen scherpen. De werkgroep stelt voor om te gaan werken met debatopstellingen waarmee het Congres uitdagender en spannender wordt. Hierbij kan worden geëxperimenteerd met verschillende debatvormen, zoals een Lagerhuisdebat.

Tijdens het Congres krijgt iedere indiener van het geagendeerde debatpunt spreekrecht. Leden kunnen ook spreekrecht krijgen door ter plekke vijftwintig steunbetuigingen te verzamelen. Het is ook een optie om 'online' steun voor spreekrecht te verzamelen. Het Partijbestuur en een vertegenwoordiger van de Tweede Kamerfractie heeft bij elk punt spreekrecht, los van het hebben van voldoende handtekeningen of *likes*.

Ook tijdens een Politieke Ledenraad moet het debat centraal staan. Bij een Politieke Ledenraad moet meer ruimte gemaakt worden voor leden en minder tijd ingeruimd worden voor speeches.

Stemmen

Dilemma: Op dit moment is het alleen mogelijk om te stemmen op het Congres van de PvdA. Het is voor leden al wel mogelijk om via een raadpleging te kiezen voor lijsttrekkers of partijvoorzitter. Nieuwe, digitale communicatietechnieken maken het voor leden mogelijk om

hun stem direct uit te brengen. Er is al een afdeling die het mogelijk heeft gemaakt om te stemmen via de moderne communicatietechnologie.

Voorstel: Alle leden krijgen stemrecht op het Congres van de PvdA; het wordt mogelijk gemaakt om thuis te stemmen via de PvdA-app. Het Congres kan worden gevolgd via een directe verbinding (live-stream). Op die manier wordt de besluitvorming losgekoppeld van een fysieke factor. De stemkaarten en -kastjes worden vervangen door de PvdA-app; mensen zonder een zogenaamde smartphone, worden ondersteund en begeleid om het stemrecht mogelijk te maken.

In januari 2015 wordt een verhouding van 50% tot 50% voorgesteld tussen individuele leden en afgevaardigden.

Statuten en reglementen

Dilemma: De voorstellen van een nadere uitwerking van het rapport van de commissie Noten zijn complex. Om alles aan te passen in statuten en reglementen zijn veel veranderingen voorzien. Immers de huidige statuten en regels gaan uit van een aanwezigheid van leden op het Congres.

Voorstel: De wijzigingen ten aanzien van de statuten en reglementen zijn een grote opgave, waardoor de aanpassingen op zijn vroegst kunnen plaatsvinden tijdens het Congres van januari 2016. Dit betreft dan uitsluitend een statutaire bevestiging. Tot die tijd is het mogelijk om te experimenteren met nieuwe methoden.

Lokale en provinciale democratie

Dilemma: Op lokaal niveau hebben alle leden een eigen stem. De gewesten kennen een afvaardigingstelsel. Ook op deze niveaus wil de Werkgroep Ledendemocratie ruimte bieden voor directe democratie.

Voorstel: Op lokaal en gewestelijk niveau worden besturen geadviseerd om verder te democratiseren door ook aan de slag te gaan met ledenpanels en leden voortdurend te betrekken bij besluitvormingsprocessen. Hier zijn al enkele goede voorbeelden van bij lokale afdelingen. Die ervaring kan de PvdA goed gebruiken bij het verder uitwerken van de voorstellen.

De invloed van leden is op lokaal niveau groot. Men kan eenvoudig naar een bijeenkomst en men kan altijd van zich laten horen. Bij de gewestelijke vergadering is dit niet vanzelfsprekend, terwijl dit wel zo zou moeten zijn. De Werkgroep Ledendemocratie stelt voor om de krachtige, lokale democratische processen te gebruiken als voorbeeld. De

gewestelijke democratisch besluitvorming wordt daarmee gelijkgeschakeld met de wijze waarop het in de afdelingen gebeurt. Het gewest wordt hetzelfde behandeld als een afdeling.

Verenigingsraad

Dilemma: Voor de Verenigingsraad wordt gebruik gemaakt van een afvaardigingsstelsel. De Verenigingsraad gaat over alle randvoorwaarden die nodig zijn om een vereniging te laten functioneren en is vooral van technische aard.

Voorstel: Omdat de verenigingsraad vooral gaat over de technische aard van de vereniging stelt de werkgroep voor om dit stelsel ongewijzigd te laten.

Machtigingen

Dilemma: Op dit moment is het niet mogelijk voor leden om op het Congres door een ander lid de eigen stem uit te laten brengen. Hierdoor gaan stemmen verloren van leden die wel graag hun stem willen laten horen.

Voorstel: Indien een lid niet in de gelegenheid is om tijdens het Congres zelf een stem uit te brengen, dan wordt het mogelijk gemaakt om een ander lid daartoe te machtigen. Hierbij wordt, net als bij nationale verkiezingen, een maximum van twee machtigingen per lid aangehouden. De gemachtigde moet voor elke vergadering of ledenraadpleging opnieuw worden gemachtigd. Voorts stelt de werkgroep voor om bij gebleken succes dit stelsel ook op gewestelijk en lokaal niveau te hanteren.

Participatie

Dilemma: Directe ledendemocratie kan alleen op een goede wijze functioneren als veel leden meedoen aan de beraadslagingen. Door meer macht te leggen bij de leden wordt hun bijdrage ook waardevoller.

Voorstel: De PvdA moet er alles aan doen om de leden te boeien. Het moet aantrekkelijk zijn om deel te nemen aan de beraadslagingen. Dit kan door het wegnemen van drempels, zoals plaats en tijd, maar ook door nadrukkelijk ruimte te creëren voor (online) ontmoeting en (online) debat. Er zullen nieuwe collectiviteiten moeten worden gecreëerd, zodat meer mensen zich weten te verenigen en zich verantwoordelijk voelen voor de richting die de PvdA op gaat. De verenigingsopbouw van de PvdA zal daarom de komende periode verder moeten worden ontwikkeld. Hierbij dient ook aandacht uit te gaan naar voorlichting over de procesgang binnen de PvdA.

Mandaat Kamerlid

Dilemma: Door het nadrukkelijker betrekken van leden bij de democratische besluitvorming binnen de PvdA zal het in de toekomst vaker voor kunnen komen dat er spanning ontstaat tussen het mandaat van een Kamerlid (verankerd in de grondwet) en een uitspraak gedaan door het congres.

Voorstel: De PvdA moet nadrukkelijk blijven communiceren dat de Kamerfracties ten aanzien van actuele moties een grondwettelijk verankerd mandaat hebben, waardoor de uitspraak van het congres over een dergelijke motie slechts geldt als een advies. Leden van het Ledenpanel en congresgangers moeten hier meermaals op worden geattendeerd. Desalniettemin is de werkgroep van mening dat een besluit van het Congres niet zomaar terzijde kan worden geschoven.

Dankwoord

Om te komen tot de gedachtevorming welke heeft geleid tot deze notitie heeft de werkgroep gesproken met diverse leden, welke stuk voor stuk een eigen specialisatie rondom ledendemocratie over het voetlicht hebben gebracht. Onze dank gaat uit naar Hans Aertsen, Jan de Bruijn, Stijn Haanschoten, Theo Huibers, Ruud Koole, Han Noten en Frank Poppe.

Tot slot danken wij het Partijbestuur voor het in ons gestelde vertrouwen.

Met vriendelijke groet,
werkgroep Ledendemocratie

Bart van Bruggen

Karen Kuipers

Marnix Norder

Wouter Struijk

Jan Blom, directeur Partijbureau

Jochem Rietjens, ambtelijk secretaris